

Казки про добро і зло

Казка про Іллю Муромця і Солов'я-розбійника

Казка про Іллю Муромця і Солов'я-розбійника

Ілля Муромець народився під городом Муромом, у бідній сім'ї. Батько й мама його ходили в ліс, дрова рубали, обробляли землю і сіяли, скільки могли, там півгектара, чи що. І так кормили сина Іллю, бо він слабкий був на ноги. Тридцять літ Ілля на печі лежав, не міг уставать, нічого не міг робить.

Коли пройшло тридцять літ, батько й мати Іллі Муромця були в лісі, на роботі, а Ілля лежав на печі; прийшли три старики і гукають:

— Іллюшко, Іллюшко, одчини двері! Він каже:

— Як же я вам відчиню, я слабкий на ноги, я не можу вставать.

— Устанеш, устанеш, ану понатужся, Іллюшко, ану, встань! Ілля понатужився, як махнув ногами, так із печі зсочив зразу аж на землю. Зразу пішов, одчинив двері, старики увійшли і сказали:

— Ну, Ілля, ти мав велику хворість і пережив. Тепер ти будеш радіть, твій тато і мати будуть радіть, бо будеш ти здоровий і сильний богатир.

Подали вони йому кухоль води:

— От на, випий цей кухоль води, і тоді відчуєш, що буде з тобою.

Він узяв, хильнув раз.

— Ну, що відчуваєш?

— Велику силу в собі відчуваю.

— Добре, ану, потягни іще раз!

Він перехилив, випив ще раз тої води...

— Ну, що тепер?

— Таку силу,— каже,— відчуваю, що коли б у сиру землю вставить кільце, то я взяв би за те кільце і всю землю перекинув би.

— Ну, добре. Тепер так, Іллюшко,— вони кажуть,— ти своєю силою не хизуйся і не розкажуй нікому, а роби так, щоб тобою раділи твій тато й мама. Злого нікому не роби, а тільки роби добро.

В той час на Руську землю нападали татари. І от Ілля Муромець вирішив захищати рідну землю від татар. Якраз була оточена Казань. Ілля Муромець підійшов під Казань (а там були три царі татарських, богатирі), вирвав дуба і як почав колотити ті війська їхні. Розбив усе військо татарське, тільки три царі-богатирі осталися. Він прийшов до них і сказав:

— Ідіть у своє царство татарське і закажіть усім, щоб більше ніколи на Руську землю не приходили. Я б і вас теж тут поклав, але залишаю живими тільки для того, щоб ви всім заявили, аби більше не приходили сюди. Бо на Руській землі появилася богатир Ілля Муромець, який всіх вас розіб'є.

Пішли ті назад, а Ілля Муромець зайшов у місто. Люди поховалися: хто в хату, а найбільше по церквах. Зайшов він у церкву — повно людей, плачуть і моляться богу.

— Що ви тут робите, люди добрі? — питає Ілля Муромець.

— Як що робимо? Що ти, не бачив, що в нас за містом татари стоять, зараз нас всіх поб'ють, переріжуть.

— Де ті татари? Ніяких татар нема, вийдіть подивіться. Вони як вийшли, як подивились — нема нікого, наче й не було татар. Почали вони веселиться, почали дякувати Іллі Муромцю, почали його просити, щоб він зостався в них. А він сказав:

— Ні! Я вас визволив і піду далі визволяти, татари ще далі пішли. А ви тепер не бійтесь, до вас ніхто більше не прийде. Працюйте, як ви працювали раніше, і нікого не бійтесь. Сів Ілля Муромець на коня і поїхав. Взяв путь прямо на Київ. А на Київ дорога була далека, треба було кружлять багато, тому що на прямій дорозі сидів сильний і страшний розбійник — Соловей-розбійник. Там ні птиця не пролітала, ні звір не пробігав, ніякий богатир не проходив — Соловей-розбійник усіх

повбивав.

Ілля Муромець узяв прямоїжджою дорогою, повз той ліс, де Соловей-розбійник сидів. А сидів він на трьох дубах, на дев'яти суках. Зробив собі там гніздо, щоб йому видно було по всьому лісу. Як тільки хто їде, йде,— він зразу як засвистить по-солов'їному, аж листя з дерев падає. А як зареве по-звіриному, так дерево ламається і хто живий там їде, падає на землю і вмирає.

От як помітив Соловей-розбійник, що Ілля Муромець їде, як засвистить по-солов'їному — листя посипалось; як заревів по-звіриному — його кінь на коліна впав.

Ілля Муромець штовхнув свого коня коліном і каже:

— Вставай, а то віддам тебе собакам — нехай з'їдять, що ти злякався Солов'я-розбійника.

Під'їхав Ілля Муромець, а Соловей-розбійник як побачив, як зіскочив з дуба до нього... Та Ілля Муромець націлився і пустив стрілу прямо йому в праве око. Та стріла вийшла через голову і полетіла, а Соловей-розбійник упав на землю. Ілля Муромець підскочив до нього, враз схопив його, здушив своїми руками. І вже розбійник Соловей відчув, що попав в руки кріпшого за нього, думає: «Ну оцього я вже не витримаю...»

Взяв Ілля Муромець, од свого сідла одв'язав стремена — ремені міцні, зв'язав Солов'ю-розбійнику руки, зв'язав ноги, прив'язав до сідла, сів і їде прямо до Солов'я-розбійника у двір.

А Соловей-розбійник мав дочку, богатирку-дочку мав. Як побачила та богатирка, що їде Ілля Муромець і батько її прив'язаний до сідла, схватила залізну дошку у дев'яносто пудів і кинула прямо в Іллю Муромця — хотіла убити його. А Ілля Муромець як ударив плечем у ту дошку, вона повернулася назад і — прямо в богатирку, убила її одразу.

А жінка Солов'я-розбійника побачила вже, що біда, почала просить Іллю Муромця:

— На тобі який хоч викуп, золотом чи сріблом, тільки остав мені мужа живим.

Він відповідає:

— Ні-ні! Він своє пережив! Стільки він людей згубив із світу, стільки він дітей осиротив, щоб я оставив його тепер у живих?! Нізащо! Мені викупів не треба, я не йду зароблять гроші, а йду захищати всіх, на кого нападають.

Повернув коня і поїхав прямо в Київ.

У Києві в той час княжив князь Володимир. Як приїхав Ілля Муромець — у князя якраз був бенкет. Усі богатири з князем гуляли.

Як він приїхав і сказав, хто він такий, князь спитав:

— Якою ж ти дорогою їхав до нас?

— Я їхав,— відповідає Ілля Муромець,— прямоїжджою дорогою.

Всі богатири зіскочили з місць, особливо був там важний богатир Альоша Попович. Попович зіскочив та каже:

— Ні, ні! Не може бути, неправда, князь, то він бреше. Хто у нас може їхати прямоїжджою дорогою? Там Соловей-розбійник сидить, там ні птиця не пролітає, ні звір не пробігає.

— Ага, такий ти богатир,— каже до нього Ілля Муромець,— ти Солов'я-розбійника боїшся?

Ану,— каже,— йдем, я вам покажу, де ваш Соловей-розбійник.

Вивів усіх з князем: і княгиня вийшла, і богатири. Показав він їм:

— Ось ваш силач Соловей-розбійник.

Вони як глянули, що той прив'язаний до сідла, так усі зразу переконалися, що Ілля Муромець справді богатир. Він Солов'я-розбійника біля сідла тримає, значить, він його переміг.

Тоді князь Володимир каже (не пита нічого Іллю Муромця, а до Солов'я-розбійника):

— Ану, Соловей-розбійник, засвисти по-солов'їному та закричи по-звіриному!

А Соловей-розбійник відповідає:

— Не ти,— каже,— мене взяв у полон, не маєш права мені й наказувати! Нехай мені накаже той,

хто мене в полон узяв.

Тоді князь говорить:

— Ну, Ілля Муромець, накажи ти йому!

От Ілля Муромець і каже:

— Ви станьте тут,— до князя і княгині (накрив їх буркою),— я вас прикрию, щоб у вас перепонки у вухах не полопались, коли він буде свистіти.

А Солов'ю-розбійнику наказав:

— Ану, слухай, Соловей-розбійник, що я тобі наказую, засвисти ще раз по-солов'їному!

Так він як засвистів — листя посипалось з дерев і ті богатири, котрі були у князя Володимира, попадали і рачки тікали. А він ще як заревів по-звіриному, так ті рачки розбіглися, хто куди попав, князя й княгиню Ілля держав під буркою, щоб не попадали і щоб перепонки не полопались.

— Такі ви знатні, га? — каже Ілля Муромець до богатирів.— Тікаєте? А як же я од нього не тікав?

Тоді вивів Солов'я-розбійника у поле і одрубав йому голову.

Потім остався жить у князя Володимира. От одного разу знов богатири з'їхалися до князя. Гуляли там, бенкетували і щось там не помирилися, посварилися з Іллею Муромцем. Підмовили князя, і князь узяв та й посадив Іллю Муромця в тюрму. Посадив у тюрму і ту тюрму обгорнув землею, валом таким. І не посилав три роки Іллі Муромцю їсти, думав, що Ілля вже там загинув.

А дочка князя Володимира, щоб батько не знав, таємно носила Іллі їсти. І він собі так сидить, їсть, п'є, а князь думає, що він уже давно помер.

Пройшло три роки. Коли це один татарський цар, богатир на ймення цар Калін, присилає до князя гінцем листа, пише: «Я татарський цар Калін. Мало мені моїх татар, хочу забрать і твою Київщину. І коли ти мені добровільно не оддаси своє царство, то я прийду з військами, завоюю тебе, і ти будеш зі своєю жінкою у мене на кухні воду носить».

Почитав князь Володимир того листа, перелякався. Зразу почав радитись з жінкою:

— Що нам робить, що нам робить? Привезли й дочку:

— Що нам робить? Дочка каже:

— Ану, пошліть, часом живий Ілля Муромець там?

— Що ти,— каже князь,— здуріла, чи що? Три роки він голодний там сидить, він давно помер, його кістки там розсипались, мабуть.

— Та ні, ні, ану, пошліть!

Він знов кричить на неї, а далі:

— Та, може, і справді він живий.

Батько бачить, що дочка пристає, та й каже:

— Ану, пошлю, підіть подивіться!

Пішли, розкопали... Зайшли. А Ілля Муромець сидить, пісеньки наспівує.

Повернулись вони до князя і говорять:

— Ілля Муромець живий, наче з ним нічого і не бувало.

— Правда?

— Правда.

— Ану гайда! — князь бігом до нього. Прийшов, одімкнув усі двері, випустив Іллю Муромця і почав просити:

— Іллюшко,— каже,— Іллюшко, прости за те, що я на тебе прогнівався і посадив тебе в тюрму!

Виручай тепер нас із біди!

— Ні-і! — каже Ілля Муромець.— Іди ти собі! Ти хотів заморити мене голодом, щоб я вмер, а тепер хочеш, щоб я йшов виручати тебе! Нема!

Послав князь княгиню.

Прийшла княгиня, просила, просила, знов Ілля відмовився:

— Ні-і! Нізащо вас не буду захищати. Тоді дочка каже:

— Ану, піду я попрошу.

Прийшла дочка, він не відмовляється, каже:

— Ти мене годувала, ти мене держала на світі, за тебе йду, буду захищати Руську землю! Має,— каже,— твій тато і мама щастя.

І як вийшов Ілля Муромець, як пішов з Каліном царем воювати! Розбив Калінове військо. А цар Калін був здоровий, сильний богатир. Коли Ілля розбив його війська, він сам взявся з Іллею боротись. Бились, бились, троє діб бились. Цар Калін уже наче совсім подужав Іллю, кинув його об землю і надавив.

А цар Калін татарський мав три дочки, три красуні дочки мав, і не хотів він Іллю Муромця убить, а тільки залякати. Витяг кинджал і каже: «От я з тебе кишки випущу!» А потім:

— Ну, ще оставлю тебе живим. У мене є три дочки, вибирай яку хоч заміж і будеш жити у мене, будеш мене захищати. Нащо тобі оті руські князі поздавалися, коли ти сам за їх б'єшся, а вони не допомагають тобі?

А Іллі Муромцю оті старики, які його оздоровили, сказали: «Ти як будеш на руській землі, то весь час будеш од землі сили набираться. Скільки будеш лежать на землі, стільки будеш сили набираться». От цар Калін його душить до землі, а Ілля думає: «Га-га-га, души, души!» Та все стає сильнішим і сильнішим.

Цар Калін грозить йому: «Якщо не хочеш мою дочку заміж узяти, то я тебе зразу ж заколю». А Ілля спокійно лежить. Лежав-лежав, а вже відчуває, що силу має! Узняв, захватив ногами та як кине царя Каліна вгору. Той піднявся метрів на десять угору, а тоді як упав — мало не вбився об землю. Ілля Муромець живо схопив його за ноги і давай ті війська, котрі були ще недобиті, тим царем Каліном колошматити. Крутить кругом себе і його ж війська б'є. І розбив усі війська татарські. Потім вернувся назад у Київ, узняв у князя Володимира дочку заміж і живе собі, царствує.